

Universitat de Lleida

GUÍA DOCENTE
**DIRECCIÓN FINANCIERA DE LA
EMPRESA TURÍSTICA**

Coordinación: SÁNCHEZ PULIDO, LAURA

Año académico 2016-17

Información general de la asignatura

Denominación	DIRECCIÓN FINANCIERA DE LA EMPRESA TURÍSTICA			
Código	102629			
Semestre de impartición	2o Q(SEMESTRE) EVALUACIÓN CONTINUADA			
Carácter	Grado/Máster	Curso	Carácter	Modalidad
	Grado en Turismo	3	OBLIGATORIA	Presencial
Número de créditos ECTS	6			
Grupos	1GG			
Créditos teóricos	0			
Créditos prácticos	0			
Coordinación	SÁNCHEZ PULIDO, LAURA			
Departamento/s	ADMINISTRACIO D'EMPRESSES I GESTIO ECONOMICA DELS RECURSOS NATURALS			
Distribución carga docente entre la clase presencial y el trabajo autónomo del estudiante	60h presenciales (40%) 90h trabajo autónomo (60%)			
Información importante sobre tratamiento de datos	Consulte este enlace para obtener más información.			
Idioma/es de impartición	Catalán			
Horario de tutoría/lugar	Martes de 11:30-13:30h i 16-18h Jueves de 12-14h Despacho 1.10 de la FDE			

Profesor/a (es/as)	Dirección electrónica profesor/a (es/as)	Créditos impartidos por el profesorado	Horario de tutoría/lugar
GRAÑÓ CALVETE, MARTA	martagranyo@aegern.udl.cat	6	
SÁNCHEZ PULIDO, LAURA	lsanchez@aegern.udl.cat	0	

Información complementaria de la asignatura

Recomendaciones

Se recomienda la asistencia regular a clase y el trabajo continuado con el objetivo de consolidar los contenidos y adquirir las competencias de la asignatura. Con el fin de conseguirlo se deberá llevar la asignatura "al día". Lo que implica leer los apuntes correspondientes a cada tema y resolver los ejercicios y casos a medida que se vayan proponiendo. Asimismo, la preparación de las diferentes pruebas de evaluación facilitarán el aprendizaje y la superación de la materia con éxito. requisitos: Es recomendable que, antes de cursar la asignatura de Dirección Financiera de la Empresa Turística, los alumnos hayan cursado y alcanzado las competencias específicas de ciertas asignaturas relacionadas con ésta, tales como, Financiación de Empresas Turísticas, Contabilidad y Finanzas y el bloque de Matemática Financiera que se imparte dentro de la asignatura de Matemáticas.

Asignatura/materia en el conjunto del plan de estudios

Se trata de una asignatura obligatoria dentro del plan de estudios del Grado de Turismo que se imparte en el segundo semestre de tercer curso. El estudio de la vertiente financiera de la empresa se inicia en el primer semestre del mismo curso, con la asignatura de Financiación de Empresas Turísticas, con la que se introdujo al alumnado en el ámbito de las finanzas estructurales o estratégicas en la ladera del largo plazo. La continuación natural es la asignatura de Dirección Financiera de la Empresa Turística, en la que se profundiza en los problemas que tiene la gestión financiera de la empresa en la generación de caja y la gestión del circulante. Además trata de analizar la situación económica y financiera de las empresas turísticas y de su solvencia atendiendo al binomio rentabilidad - riesgo. Dirección Financiera de la Empresa Turística trata de dar una visión práctica de lo que constituyen las finanzas a corto plazo, en el estudio de la estructura financiera de la empresa desde el punto de vista operativo y de gestión de la liquidez.

Objetivos académicos de la asignatura

Les capacitats que han d'aconseguir els alumnes/as com a conseqüència del procés d'ensenyament-aprenentatge són els següents:

- Adquirir coneixements i terminologia bàsica de les finances empresarials a curt termini.
- Comprendre la importància que té el circulant en les finances de l'empresa.
- Conèixer el concepte de necessitat de capital de treball i de quines són les variables que li poden afectar.
- Calcular la necessitat d'inversió a curt termini en l'empresa turística.
- Conèixer les diferents fonts de finançament a curt termini que pot utilitzar l'empresa turística; estudiar els

avantatges i inconvenients de cadascuna d'elles; i saber calcular el seu cost, amb la finalitat d'escollir l'opció més avantatjosa.

- Comprendre els principis de la gestió de tresoreria "*Cash Management*" i els seus objectius.
- Conèixer l'estructura dels estats financers de l'empresa turística i saber aplicar les tècniques d'anàlisi, amb la finalitat de conèixer el grau de liquiditat, solvència i grau d'endeutament de l'empresa.
- Entendre els conceptes de rendibilitat econòmica i financera i els factors que li poden afectar, tals com el marge, la rotació i especialment l'efecte palanquejament.
- Interpretar les principals variables econòmiques i financeres i ser capaç de formular recomanacions.
- Ser conscient que juntament amb l'objectiu de rendibilitat, l'empresa ha de ser solvent i atendre el pagament dels seus deutes de manera adequada i a temps.
- Conèixer les utilitats de la planificació financera a curt termini.
- Planificar els beneficis i la tresoreria a curt termini de l'empresa turística, mitjançant l'elaboració del compte de resultats previsional, el pressupost de tresoreria i el balanç previsional, amb la finalitat de conèixer els excedents o necessitats de tresoreria que tindrà l'empresa i anticipar-se en la cerca de solucions de finançament o possibilitats d'inversió.
- Calcular les desviacions entre les quantitats pressuposades i les quantitats reals, amb la finalitat de poder adoptar mesures correctores.

Veure apartat competències

Competencias

Competencias estratégicas de la Universidad de Lleida

- Dominio de las Tecnologías de la Información y la Comunicación.
- Corrección en la expresión oral y escrita

Competencias específicas de la titulación

- Aplicar técnicas instrumentales en el análisis y solución de problemas empresariales y en la toma de decisiones.
- Desempeñar las funciones relacionadas en las distintas áreas funcionales de una empresa turística e instituciones.
- Tomar decisiones de financiación y de inversión en empresas de servicios turísticos.

Competencias transversales de la titulación

- Capacidad de análisis y de síntesis.
- Actuar en base al rigor, al compromiso personal y con orientación a la calidad.
- Capacidad de organizar y planificar.
- Trabajo en equipo y liderazgo.
- Ser capaz de trabajar y de aprender de forma autónoma y simultáneamente interactuar adecuadamente con los demás, cooperando y colaborando.

Contenidos fundamentales de la asignatura

Contenidos de la materia

MÒDUL I: MÓDULO I: LAS FINANZAS OPERATIVAS EN LA EMPRESA TURÍSTICA.

TEMA 1: LAS FINANZAS OPERATIVAS Y LA FINANCIACIÓN DEL CIRCULANTE.

1.1. Las finanzas operativas.

1.1.1. Introducción.

1.1.2. Concepto, cálculo y orígenes de la necesidad de capital de trabajo.

1.1.3. El período medio de maduración.

1. 2. La financiación del circulante.

1.2.1.El fondo de maniobra.

1.2.2. Financiación a corto plazo.

1.3. Políticas de gestión del circulante.

MÓDULO II: ANÁLISI DE LOS ESTADOS FINANCIEROS EN LA EMPRESA TURÍSTICA.

TEMA 2: ANÁLISI PATRIMONIAL Y FINANCIERA.

2.1. Introducción al análisis de los estados financieros.

2.2. Análisis patrimonial o de balance.

2.2.1. Aplicación de técnicas de análisis: porcentajes, representación gráfica y ratios.

2.2.2. Estructura y equilibrio patrimonial.

2.2.3. El fondo de maniobra y las situaciones patrimoniales.

2.3. Análisis financiero.

2.3.1. Concepto de solvencia.

2.3.2. Relación del fons de maniobra mínim necessari i el capital de treball.

2.3.3. Flux de caixa financer i flux de caixa econòmic.

2.3.4. Ràtios financeres: solvència, endeutament, cobertura i de flux d'efectiu.

TEMA 3: ANÁLISI ECONÓMICO.

3.1. Análisi del resultado.

3.1.1. Formulación del modelo funcional o analítico de resultados.

3.1.2. Aplicación de técnicas de análisis: porcentajes, representación gráfica.

3.1.3. Tasa de expansión de les vendas.

3.1.4. Análisi de gastos.

3.2. Análisis de la rentabilidad.

3.2.1. El rendimiento del activo: rotación, márgenes i rentabilidad económica.

3.2.2. El rendimiento de los fondos propios: la rentabilidad financiera.

3.2.3. Efectos del endeudamiento sobre la rentabilidad: el apalancamiento financiero.

3.3. Ejemplo de análisis económico i financiero de un hotel.

TEMA 4: VALORACIÓN DE EMPRESAS TURÍSTICAS.

4.1. Métodos de valoración basados en el patrimonio.

4.2. Métodos de valoración basados en la capacidad de generar riqueza.

4.3. Métodos de los múltiplos aplicados a empresas de hostelería.

4.3.1. Múltiple del PER.

4.3.2. Múltiple de l'EBITDA.

4.3.3. Múltiple del BAII

4.3.3. Múltiple del ADR (Average Daily Rate)

4.3.4. Múltiple del RevPar (Revenue per Available Room)

4.4. Ejemplo de valoración de una cadena hotelera.

MÓDULO III: PLANIFICACIÓN FINANCIERA EN LA EMPRESA TURÍSTICA.

TEMA 5: PRESUPUESTOS FINANCIEROS DE LAS EMPRESAS TURÍSTICAS.

5.1. Proceso de elaboración de presupuestos.

5.2. La cuenta de resultados previsional.

5.3. Confección del presupuesto de tesorería.

5.4. El balance previsional.

5.5. Control de los presupuestos-

5.6. Ejemplo de elaboración de presupuestos de un hotel.

Ejes metodológicos de la asignatura

La metodologia emprada per al desenvolupament de l'assignatura consistirà en:

- El primer dia de classe, es procedirà a la **presentació de l'assignatura als alumnes**. En la presentació s'exposaran els objectius, continguts i la metodologia que se seguirà en el seu desenvolupament, així com les competències que hauran de desenvolupar els alumnes en acabar la mateixa. També es detallaran els instruments i criteris d'avaluació, així com el moment de la seva realització.
- En les sessions presencials es combinaran les classes teòriques i les classes pràctiques. Preferiblement, les sessions en Grup Gran, de més durada, es dedicaran a les classes teòriques i les sessions de Grup Mitjà, a les classes pràctiques. Encara que podran alternar-se, segons sigui convenient.
- En les sessions teòriques es realitzaran **classes magistrals** utilitzant **mètodes participatius**, intentant despertar l'interès i la capacitat de raonament de l'alumnat, tractant temes actuals de discussió i d'anàlisi per promoure el coneixement per comprensió.
- Al inici de cada sessió es recordaran els continguts més rellevants tractats en la sessió anterior, perquè els alumnes se situïn i relacionin els conceptes. Així mateix, sempre que sigui preceptiu, es relacionarà els continguts de l'assignatura amb els continguts d'altres assignatures relacionades.
- Posteriorment, es procedirà a l'exposició dels continguts. Aquestes exposicions aniran acompanyades d'exemples pràctics en la pissarra, casos reals i recursos visuals (com a diapositives, anotacions en pdf o Word) per afavorir la comprensió d'allò que s'està explicant.
- En l'espai "Recursos" del **Campus Virtual** es deixarà el **material de suport** corresponent a cadascun dels temes. Aquest material estarà disponible abans del inici de cada tema, amb la finalitat de que els alumnes puguin portar-ho a classe imprès i faciliti el seguiment de les sessions.
- Les **classes pràctiques** es combinaran a *l'aula ordinària* i a *l'aula d'informàtica*. Es basaran en la resolució de problemes i casos pràctics, cerca i anàlisi d'informació. Es realitzaran activitats d'aprenentatge que incloguin treball autònom, activitats autorregulades, basades en casos i/o ambients reals, amb la finalitat d'apropar la realitat empresarial a l'aula.

- La metodologia s'orienta a la **participació activa de l'alumnat**. Per dotar a l'estudiant de la capacitat de resoldre problemes fa falta que, des del principi, s'acostumi a resoldre'ls per si mateix, i no a copiar les solucions directament. És per això, que en les classes de teoria es realitzarà una explicació dels conceptes bàsics de cada tema seguint el "material de suport" que els alumnes tindran publicat al Campus Virtual. Recolzant-se en els coneixements adquirits en la part teòrica, es desenvoluparà la classe pràctica. Proposant-se problemes als estudiants que es resoldran en classe o hauran de resoldre per ells, i que posteriorment seran corregits en classe o a través del Campus Virtual.
- Les **activitats d'avaluació** seran comentades i corregides en classe, normalment en la sessió posterior a la seva realització, ja que l'avaluació ha de ser **part del procés d'aprenentatge** i ha de servir per aprendre. L'avaluació ha de servir als alumnes per prendre consciència dels seus assoliments i manques i per millorar les seves competències.
- Els alumnes disposaran de **sis hores setmanals de tutoria** amb la professora, a les quals podran assistir sense necessitat d'hora prèvia. En cas que algun alumne/a volgués realitzar tutoria fora de l'horari establert, haurà de posar-se en contacte amb la professora prèviament a través del correu intern per fixar dia i hora.
- Finalment, dir que la programació sempre ha de ser un **instrument flexible i obert**, per tant ha d'adaptar-se a les característiques diferencials de l'alumnat i al context en el qual ha d'aplicar-se a cada moment.

Plan de desarrollo de la asignatura

Dates (Setmanes)	Descripció	Activitat Presencial	HTP (2) (Hores)	Activitat treball autònom	HTNP (3) (Hores)
1-8	Presentació de l'assignatura Temes 1, 2 i 3	Pautes a seguir. Seguiment de les classes presencials. Estudi de casos Resolució d'exercicis.	24	Treball i comprensió dels recursos docents. Resolució d'exercicis.	34
9	Avaluació	Prova escrita teòrica i pràctica corresponent als temes 1 al 3.	2	Preparar la prova.	6
10 a 13	Tema 4 i Tema 5	Seguiment de les classes presencials. Estudi de casos Resolució d'exercicis	20	Treball i comprensió dels recursos docents. Resolució d'exercicis	24
14 en GG	Avaluació	Prova escrita teòrica i pràctica corresponent als temes 4 i 5.	2	Preparar la prova.	6

Dates (Setmanes)	Descripció	Activitat Presencial	HTP (2) (Hores)	Activitat treball autònom	HTNP (3) (Hores)
14 en GM i 15 a 16	Tema 6	Seguiment de les classes presencials. Estudi de casos Resolució d'exercicis	10	Treball i comprensió dels recursos docents. Resolució d'exercicis	14
18	Avaluació	Prova escrita teòrica i pràctica corresponent a tots els temes. Síntesi Temes 1 al 6.	2	Preparar la prova	6
TOTAL 150h			60h.		90h.

(2) HTP = Hores de Treball Presencial

(3) HTNP = Hores de Treball No Presencial

Sistema de evaluació

La següent taula mostra les activitats d'avaluació continuada que es pretenen aplicar, així com el moment en què es duran a terme. A continuació també s'exposen els criteris d'avaluació:

Temes	Dates (setmanes)	Activitats d'avaluació	O/V (1)	I/G (2)	%
Temes 1 a 3	Setmana 9 (setmana d'avaluació)	Prova escrita teòrica i pràctica (P1)	O	I	23%
Tema 4 i 5	Setmana 14 (en Grup Gran)	Prova escrita teòrica i pràctica (P2)	O	I	25%
Tots els temes 1-6	Setmana 18 (setmana d'avaluació)	Prova escrita teòrica i pràctica corresponent a tots els temes (P3)	O	I	29%
Treball en grup	Lliurament al final del semestre	Treball de síntesi. Anàlisi econòmic i financer d'una empresa del sector turístic	O	G	23%

(1) Obligatòria/voluntària

(2) Individual / en Grup

Criteris d'avaluació

L'avaluació de l'assignatura serà **continuada** i es realitzarà a partir de **quatre activitats d'avaluació**, que es ponderaran segons l'indicat en la taula anterior.

Com figura a la taula, es realitzaran tres proves escrites i un treball de síntesi que els alumnes hauran de lliurar en una data determinada al final del semestre.

Les **proves P1 i P3** es dividiran en dues parts. Una primera part que consistirà en un tipus test que inclourà continguts teòrics i pràctics. El tipus test constarà de 25 a 30 preguntes, amb quatre opcions de resposta i una única opció correcta. Les respostes errònies restaran el 25% de la puntuació d'una correcta. La segona part de la prova consistirà en la resolució de dos o tres casos pràctics semblants als quals s'han treballat al llarg de l'assignatura. Quan sigui preceptiu, hauran d'interpretar-se els resultats obtinguts i prendre decisions sobre la base d'ells, justificant l'elecció que en cada cas es realitzi.

En la resolució de les proves d'avaluació es valorarà:

- La correcta aplicació del procediment.
- La correcció en el càlcul de resultats.
- La correcta interpretació dels resultats obtinguts i la justificació de l'elecció realitzada, en cas que se sol·liciti.
- La capacitat d'anàlisi i de síntesi.

- Correcta expressió escrita.

La **prova P2** consistirà en un examen teòric i pràctic, on s'analitzarà el balanç i el compte de pèrdues i guanys d'una empresa del sector turístic, mitjançant l'aplicació de tècniques com el càlcul de percentatges i ràtios. Posteriorment, els alumnes hauran de respondre unes preguntes sobre els resultats obtinguts, fer un diagnòstic de la situació econòmica i financera i si escau, fer una sèrie de recomanacions.

El **treball de síntesi** consistirà a **analitzar una empresa real pertanyent al sector turístic**. Concretament hauran de calcular les necessitats de circulat que té l'empresa així com el seu finançament. També hauran d'aplicar instruments i tècniques d'anàlisi patrimonial, financer i econòmic, amb la finalitat de poder emetre un diagnòstic sobre la seva situació de liquiditat i solvència.

Metodologia per al desenvolupament del treball:

El treball de síntesi es farà en **grups de dos o tres alumnes** i el seu desenvolupament es produirà al llarg del semestre. Durant les primeres setmanes del semestre, es farà públic un llistat d'empreses del pertanyents al sector turístic en l'espai "activitats" del Campus virtual, on els alumnes comunicaran a la professora, l'empresa triada i els components del grup. Així, mateix es facilitarà una guia amb els punts mínims obligatoris que el treball ha de contenir i la seva extensió.

Els alumnes accediran a la base de dades SABI per exportar els estats financers de l'empresa seleccionada, per posteriorment, mitjançant la utilització del full de càlcul, aplicar les tècniques d'anàlisi dels estats financers. Hauran d'interpretar els resultats obtinguts i fer un diagnòstic sobre la "salut financera" de l'empresa analitzada. També hauran de donar una sèrie de conclusions i recomanacions sobre aquest tema.

A mesura que es vagin avançant els continguts del programa, els alumnes aniran aplicant a "la seva empresa" els conceptes i tècniques estudiades amb la finalitat d'anar avançant el treball. En tot moment, els alumnes tindran el suport i guia de la professora. Podran acudir a les hores de tutoria per aclarir qualsevol dubte que vagi sorgint en la realització del mateix.

Criteris d'avaluació del treball:

- El treball en equip.
- Bona organització i planificació del treball (no deixar-ho per a l'últim dia)
- Presentació adequada. Ordre, estructura i correcta expressió escrita.
- La correcta aplicació del procediment.
- Exactitud en el càlcul de resultats.
- La capacitat d'interpretació de resultats, capacitat d'anàlisi i de síntesi.
- La capacitat crítica
- Utilització i domini de les TIC

Per superar l'avaluació continuada s'haurà d'obtenir una **qualificació mínima ponderada de 5 punts sobre 10**. Els alumnes que no realitzin alguna de les activitats d'avaluació obligatòries obtindran una qualificació de "zero" en l'activitat i no podran recuperar-la.

Els alumnes que hagin realitzat activitats d'avaluació que suposin **menys del 70% de la qualificació global** de l'assignatura, obtindran una qualificació final de "NO PRESENTAT".

Bibliografía y recursos de información

Recursos en el Campus Virtual:

Las clases lectivas se complementan con el "material" de soporte de la asignatura que estará disponible en el apartado "Recursos" del Campus Virtual. Este material incluye apuntes sintéticos de cada uno de los temas, ejercicios y casos prácticos devidamente solucionados y comentados que constituyen un material indispensable para completar el estudio de la materia junto con la bibliografía recomendada.

Estos recursos estarán disponibles en el Campus Virtual a medida que vaya avanzando la asignatura.

Bibliografía:

• **Bibliografía básica**

AMAT, J. (1997). *Control presupuestario*. Barcelona: Ed. Gestión 2000

AMAT, O; CAMPA, F. (2011). *Contabilidad, Control de Gestión y Finanzas de Hoteles*. Barcelona: Ed. Profit.

AMAT, O. (2009) *Anàlisi de Balanços*. Barcelona: Ed. Profit

FAUS, J. (1999). *Finanzas operativas*. Pamplona: IESE.

IRIMIA, A; PALACÍN, M^aJ. (2009). *Finanzas a corto plazo en las empresas turísticas*. Sevilla: Publicaciones de la Universidad de Sevilla

LÓPEZ MARTINEZ, F.J. (2003). *Manual del Cash Management*. Bilbao: Ediciones Deusto.

LLORENTE, O; JOSE, I. (2010). *Análisis de estados económico financieros*. Madrid: Ediciones CEF

MÉNDEZ, G. (2009). *Análisis y Gestión Financiera de Empresas Turísticas*. Madrid: Ed. Centro de Estudios Ramón Areces.

MUÑIZ, L. (2009). *Control presupuestario, planificación, elaboración y seguimiento del presupuesto*. Barcelona: Ed. Profit

• **Bibliografía complementaria**

BREALEY, R.; MYERS, C. (1998). *Fundamentos de Financiación Empresarial*. Madrid: McGraw-Hill.

CANTALAPIEDRA, M. (2005). *Manual de gestión financiera para Pymes*. Cie Inversiones Editoriales Dossat.

FERNÁNDEZ, L. (2007). *La práctica de las finanzas de empresa*. Madrid. Delta Publicaciones.

MASCAREÑAS, J. (2010). *Finanzas para directivos*. Madrid: Ed. Pearson

SCOTT, EUGENE, F. *Fundamentos de Administración financiera*. México: Ed. McGraw Hill